

У 2-му класі ставиться завдання – пробуджувати і формувати в школярів інтерес до *самостійного читання*. Основними завданнями уроків позакласного читання в 2-4 класах є формування читацької самостійності учнів, сприяння розвитку інформаційної культури молодших школярів. Їх реалізація здійснюється поетапно. На кожному етапі навчання визначаються завдання, які враховують особливості означеного вікового мікроперіоду, зумовлюються методика роботи та організація навчальної діяльності учнів, вимоги до навчального матеріалу, види бібліотечно-бібліографічної допомоги, типи, структура уроку (заняття) тощо.

У 3-4 класах самостійна читацька діяльність також має свої особливості. Набуті в попередніх класах практичні уміння, способи роботи з дитячою книгою дають можливість школярам переважно самостійно розв'язувати спеціальні завдання, які складають сутність читацької діяльності.

Таким чином, сьогодні ставляться і вирішуються завдання не тільки розширити читацький кругозір учнів, а й сформувати в них ставлення до книги як джерела самостійного поповнення знань, навчити їх усвідомлювати книгу як засіб спілкування з автором, мудрою людиною.

Література

1. Волошина Н.Й., Пасічник Є.А., Скрипченко Н.Ф., Хропко П.П. Концепція літературної освіти / Н.Й.Волошина та ін. // Початкова школа. – 2004. - № 3. – С. 33 – 39.
2. Мартиненко В. Робота з дитячою книжкою // Початкова школа. – 2003. - № 7, 8, – С. 24 – 28, 40 – 43.
3. Ткачук Л.П. Основні вимоги позакласного читання / Л.П.Ткачук // Початкова школа. – 2007. – № 8. – С. 20-24.
4. Підлужна Г.В. Позакласне читання молодших школярів: реакція та перспективи / Г.В.Підлужна // Початкова школа. – 2004. - № 6, С. 56 – 59.

УДК 159.922.8

О.Ю.ВОРОНОВА
Мукачівський державний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ РЕФЛЕКСІЇ

У сучасних умовах, коли освіта набуває високого статусу вже зі своєї першої ланки – дошкільної, зростає роль педагога-вихователя. Це викликає потребу в підвищенні вимог до якості підготовки майбутніх вихователів. Адже рівень їх готовності до педагогічної діяльності позначається на успішності процесу навчання та виховання дітей дошкільного віку.

Цілий ряд робіт присвячено дослідженню різних аспектів професійної рефлексії: теорії про вплив рефлексії на розвиток особистості (О.С.Анісімов, В.В.Давидов, А.З.Зак, Є.І.Ісаєв, Л.К.Максимова, Н.В.Мішаніна, Р.В.Павелків, С.Л.Рубінштейн, В.А.Семиченко, В.І.Слободчиков, Є.А.Смірнов, Г.П.Щедровицький); вчення про співвідношення та взаємодію внутрішніх і зовнішніх чинників становлення свідомості та самосвідомості особистості (Г.С.Костюк, І.С.Булах); вчення про рефлексивну регуляцію розумових дій (В.К.Зарецький, Ю.М.Кулюткін, І.М.Семенов, М.Л.Смольсон, С.Ю.Степанов, Ю.М.Швалб); теорії, які визначають сутність пізнавальної активності та

закономірності її розвитку в процесі учіння (Л.С.Виготський, І.А.Зязюн, Г.С.Костюк, О.М.Леонт'єв, І.Я.Лернер, С.Д.Максименко, Н.О.Менчинська, В.О.Моляко, С.Л.Рубінштейн, І.М.Сеченов, О.В.Скрипченко та ін.)

Рефлексія є особливо актуальною для працівників педагогічної сфери. Н.Устинова як обов'язку умову керування розвитком творчого потенціалу педагога та вихователя визначає саморефлексію (самопізнання, самоаналіз, самооцінку, саморегуляцію, самовиховання) у його творчій діяльності. Педагогічна рефлексія є однією з передумов розвитку творчої особистості, що здатна до: рефлексії, що характеризує здібності педагога-вихователя до самопізнання, самовизначення й осмислення ним свого духовного світу, власних дій і станів, ролі та місця у професійній діяльності; саморозвитку як творчого ставлення індивіда до самого себе, створення ним самого себе у процесі активного впливу на зовнішній і внутрішній світ з метою його перетворення; розвитку, оновлення й удосконалення наявних у вихователя знань, умінь і навичок з метою досягнення бажаного рівня професійної компетентності.

Таким чином, важливого значення для педагогічної психології має узагальнення концептуальних підходів до вивчення поняття рефлексії. За Л.В. Лідак доцільно виокремити цілісну наукову модель рефлексії відповідно до різних її об'єктів. Вона складається з наступних компонентів: культурно-історична рефлексія, суб'єктно-особистісна рефлексія.

У ряді наукових праць рефлексія розглядається як сукупність трьох психологічних складових: когнітивної, емоційно-оцінної й поведінкової, у рамках яких формуються реальне, ідеальне й дзеркальне «я» (А.Л. Емельянов, Н.І. Гуткіна, А.Б. Холмагорова, В.К. Зарецький і ін.).

Варто звернути увагу й на соціально-психологічний аспект у вивченні рефлексії, що проявляється в процесі спілкування. Ряд авторів визначають рефлексію, що функціонує в процесах спілкування, як відбиття людиною внутрішнього світу інших людей (К.Е.Данілін, Е.А. Смірнова, А.П. Сопіков та ін.). А саме, за твердженням різних науковців, рефлексія – це: специфічна якість пізнання людини людиною, коли суб'єкт сприйняття реконструює у власній свідомості елементи внутрішнього світу інших людей - об'єктів сприйняття за К.Е. Даніліним; процес дзеркального відбиття людьми один одного за Г.М.Андреевим; відбиття внутрішнього світу партнера по взаємодії за В.Н. Козиєвим.

В.А. Лефевр, розглядаючи рефлексію, підкреслював, що людина в процесі спілкування здатна стати в позицію «контролера», «спостерігача», «дослідника» у двох варіантах. у своїй графічній моделі рефлексії він виділяє ранги: суб'єкта, образ суб'єкта (суб'єкт бачить самого себе) і модель («образ себе в образі себе», тобто суб'єкт бачить себе бачущим себе). Під «рефлексивною системою» він розуміє таку організацію й функціонування рівнів рефлексії, що подібна «системі дзеркал, що багаторазово відбивають один одного як для діади взаємодіючих один з одним людей, так і для однієї людини» [4].

Узагальнивши вище викладений матеріал, можна зробити наступні висновки. У дослідженнях педагогічної психології чітко формулюється поняття «рефлексія». Дослідники, які займалися вивченням даного феномена, починають диференціювати рефлексію на різні види залежно від досліджуваних об'єктів. Виокремлюється: наукова рефлексія (І.С. Ладенко, М.С. Каган, Г.П. Щедровицький і ін.); професійна рефлексія (О.Г. Асмолов, Б.С. Братусь, В.А. Петровський, А.В. Мудрик, А.В. Петровський і ін.); кооперативна рефлексія (Н.Г. Алексеєв, А.О. Тюков, В.В. Фляків і ін.); комунікативна рефлексія (Б.Ф. Баєв, О.О. Бодальов, В.М. Мясіщев і ін.); особистісна рефлексія (Н.І. Гуткіна, Ю.М. Кулюткін, А.О. Реан, В.В. Столін, О.М. Леонтєв і ін.) та ін. У психологічних концепціях рефлексія, незалежно від об'єкта вивчення, спрямована на самопізнання людиною самого себе, аналіз своїх дій, учинків відповідно до особливостей сфери людської діяльності, у якій вона проявляється.

Література

1. Банщикова Т.Н. Профессиональная деятельность психолога в работе с педагогическим коллективом : Учебно-методическое пособие / Т.Н. Банщикова, Ю.П. Ветров, Н.П. Клушина / под ред. проф. ЮЛ. Ветрова, - М. : Книголюб, 2004. – 352 с.
2. Горянина В.А. Психология общения : Учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.А. Горянина. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 416 с.
3. Лидак Л.В. Педагог как объект научной психологии / Л.В. Лидак. – Ставрополь : Кн. изд-во, 2000. – 189 с.
4. Лефевр В.А. Рефлексия / В.А. Лефевр – М., «Когито-Центр», 2003. – 496 с.

УДК 378; 316

А.М.ГАБОВДА

Мукачівський державний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Унаслідок огляду науково-педагогічних досліджень з'ясовано, що лише обмежена кількість праць (М. Андрєєв, Т. Білоус, О. Волошина, В. Гришук, Я. Довгополова, О. Зарівна та ін.) присвячена окремим аспектам формування комунікативної толерантності майбутніх фахівців в умовах освітньої діяльності та в процесі вивчення фахово орієнтованих дисциплін. У системі професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови у вищій школі бракує комплексного вивчення цієї проблеми, що і зумовило предмет нашого дослідження.

Варто зазначити, що між суб'єктами навчально-виховного процесу ВНЗ трапляються нетерпимі взаємини, що негативно впливає на якість педагогічних дій та ефективність професійної діяльності його випускників. Крім того, наявні суперечності між – проголошенням толерантності як одного з пріоритетів розвитку сучасного суспільства й недостатньою його реалізацією в системі вищої освіти; соціальною вагомістю фахової діяльності педагога, що повинна мати яскраво виражений комунікативно-толерантний характер, і недостатньо



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>